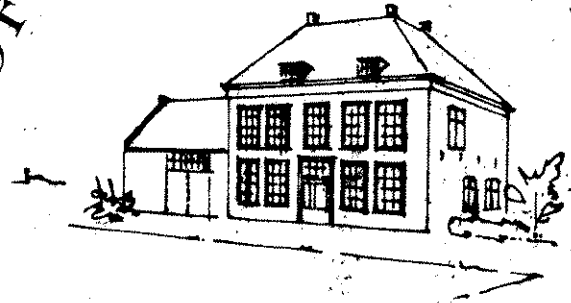
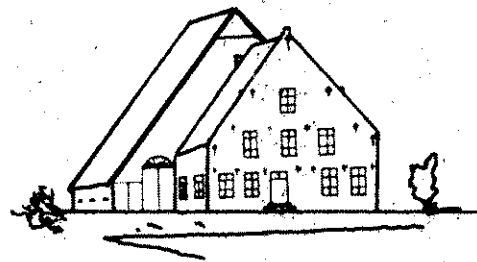

HOF VAN ASSENDELEFT

STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD
HOFWEG 13 3274 BK HEINENOORD

OOST-LEEUWENSTEIN

BULLETIN

64

APRIL 1994

STICHTING
VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHÉ WAARD
(ingeschreven K.v.K. Dordrecht nr. S 119934)

Redactie en secretariaat:

Hofweg 13, 3274 BK Heineoord. Giro 38.70.852.
Contributie: minimaal F 10,— per persoon/jaar.

Redactie:

C.L. Boon-Braun
J. Gerretse
A.O. Mol
P.J. Pot
K.H. van der Ree

W. Reedijk
Drs. J.E. de Rooy
Mr. R. van der Waal
J. Weijers

Hof van Assendelft:

Hofweg 13, 3274 BK Heineoord. Telefoon 01862 - 1535.
Geopend dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur.
Zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.
Leeszaal: Geopend woensdag 09.00 - 13.00 uur.
Zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Oost-Leeuwenstein:

Dorpsstraat 13, 3274 BB Heineoord.
Geopend zaterdag 10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.

Groepen op afspraak.

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy 01862 - 2010

Niets van deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie worden overgenomen.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Zo zijn wij dan na de drukte van het jubileumjaar in rustiger vaarwater gekomen. Dat dit niet betekent dat er niets staat te gebeuren in en om het Streekmuseum, zal U **spoedig duidelijk worden.**

Het is nog wat onwennig om zonder mevrouw Dekker verder te moeten, maar wij hopen dat haar opvolgster, mevrouw Kort, zich spoedig in het museum thuis zal voelen.

In het vorig bulletin hebben wij vermeld dat het museum waarschijnlijk eigenaar zal worden van het terrein waar het af te breken H.C. Andersenhuis op staat en daar ziet het nog steeds naar uit. Diverse vrienden hebben op voorhand hun bijdrage voor 1994 verhoogd om ons te helpen de kosten te bestrijden, hetgeen wij zeer waarderen.

Mocht U uw bijdrage nog niet overgemaakt hebben

Een goed verstaander heeft aan een half woord genoeg!

Met de aankoop zijn wij er natuurlijk nog niet. De aanleg van een tuin is de volgende stap. Daarna krijgen wij het jaarlijks onderhoud nog, maar met uw hulp hopen wij er wel uit te komen.

Wij hebben de goede gewoonte al vroeg in het jaar een datum te noemen voor de vriendendag in het najaar. Nadere berichten zult u in het volgende bulletin vinden, maar noteer **vast dit evenement: zaterdag 8 oktober.** Het bestuur beraadt **zich ook nog op een andere plaats om de spek-met-peren-maaltijd te organiseren. Stel je voor dat dat niet door zou gaan.**

Maar weest U gerust, daar vinden wij wel wat op!

Het jubileumfotoboek is uitstekend verkocht en wij zijn blij dat het zo'n goed onthaal heeft gekregen.

Tot ons genoegen behoort onze kring, met circa 1.600 vrienden, tot één van de grootste in zijn soort. Dit stimuleert ons en stelt ons in staat activiteiten te ontplooiën als boven vermeld en bij te dragen in de exploitatiekosten van het Streekmuseum.

In de hoop dat u het plezierig vindt dit allemaal te horen, wensen wij u veel genoegen met dit voorjaarsbulletin.

J.G.

WERKGROEP DIALECTEN

IN MEMORIAM

Wederom moet de "Werkgroep Dialecten" met leedwezen melding maken van het ontvallen van één onzer trouwe leden.

Op 13 januari 1994 overleed

Cornelis Marinus Jacob Blok.

Hij werd slechts 64 jaar. Een ongeneeselijke ziekte maakte in korte tijd een einde aan zijn werkzaam leven als dierenarts. De heer Blok was gedurende ruim twintig jaar een vaste en zeer betrokken medewerker die ondanks zijn onregelmatige beroep als veearts steeds trachtte onze bijeenkomsten bij te wonen. Hoewel hij niet uit de Hoeksche Waard afkomstig was had hij grote belangstelling voor onze streektaal en ontdekte hij vaak tijdens zijn werk dialectwoorden en/of uitdrukkingen waaraan wij, in de veronderstelling dat het gewoon Algemeen Nederlands was, achteloos waren voorbij gegaan.

Zijn opbouwende kritiek werd zeer op prijs gesteld, evenals zijn deskundigheid als het onderwerp de veehouderij betrof. Daarnevens had hij een levendige belangstelling voor alles wat in de natuur groeit en bloeit.

Na de rouwdienst op 18 januari 1994 te Oud-Beijerland vond de begrafenis plaats te Giessenburg.

Naast de familie en vele dierbaren zullen ook wij hem node missen.

P.W. de Zeeuw

Bejaerdezug

(In 's-Gravendeels dialect)

Soms gao'k welles nae't bejaerdehuis toe,
Want de ouwchies die daer bivekeere,
Die houwe nogal van gezellighaaid,
En ze kenne bezoek zeker wel wardeere.

Onderlest gong ik dur weer is heen,
Om eve een praotje te make,
Met een kennis die graeg anspraek heb,
Of om saome een potjie te schaoke.

En toen ik daer liep in die lange gang,
Met in een krant een klaain bossie blomme,
Toen zag ik daer zôd op zun dooie gemak,
Een keurig oud heertie ankomme.

Hij was netjies geklêêd, da'kojje wel zien,
Dat scheen die nog hêêl goed te wete,
Zun jassie was mooi en zun broek stongem goed,
Maar zun rits sluite wastie vergete!

Maar toen ik da'zag, toen doch ik gelijk:
"Die man hoor gewaorschouwd te worde."
Ik liep naerum toe en zee hêêl beleefd:
"Meneer, Uw kleding is niet in orde."

Ik zag drek dattie dur niks van verstong,
Hij scheen nie zôd best meer te hore,
Tenmiñste hij keek me zôd vraegende an,
Messun hande achter zun ore.

Toen zee ik wat harder, maor niet al te hard,
Want ik doch: "Anders hore ze't buite."
Terwijl da'k zôd'n bietjie naer ondere wees:
"Je heb vergete je hokkie te sluite."

Toen hattie 't verdikkeme nog nie gehoord,
En ik had toch al flink hard gerope?
Dus kwam ik vlakbij um en riep in zun oor:
"Man, je gullep staat hêêlemael ope!"

Toen gingum teslotte een lichie op,
Want inêens zee die hêêl onverhole:
"Bedankt hoor dajje me gewaorschouwd heb,
Want dur wordt hier dikkels gestole!"

P.Liefaard

Een praotje over koeichies en kallefies
(In dialect van de midden Hoeksche Waard)
Deel 1.

Vergeleke met de jaere van voor den twêêde wereldoorlog is er ok wat de koeie angaat in de Hoeksche Waerd veul veranderd.

De koeie van nou hebbe gêên horens meer en van kallefie of an krijgje ze al op ellek oor een geel kentekenbewijs met een nummer, net as de auto's. Zijn ze geslachsrijp dan worre ze kunstmatig bevrucht door een insinator van de zôdge-naamde K.I. Toen dat begon kwam die man op een motorfiets langs en ze noemdenem de motorstier.

De vaders van alle koeie zijn slechts enkele superstiere soms zelfs ofkomstig van Amerika.

De koeiemoeders krijgje zôdoende de vader nooit te zien, maar ok heur kinderen niet, want die worre nae de geboorte ok glijk ofgezonderd en opgefokt met opgeloste kalvermelk-poeier.

De melk wordt van de koeie ofgetapt deur een melkrobot. De liters worre angegeve deur de kompjoeter en die geef tan automatisch an de koe, nae gelang ze melk geeft, eenangepaste hoeveelhaaid krachtvoer in de vurm van korrels of brokkies.

Deur al die dure apperetuur is het pas voor een boer rendabel astie op zun minst 40 tot 60 koeie of nog meer ken houwe. Zôdoende zijn er praktisch gêên gemengde akker- en waai-bedrijve meer, maar allêên gespecializeerde ondernemingen in landbouw of tuinbouw of bij waaipolders in de melkvêê-houwerij.

Voor enkele landbouwbedrijve is tur een uitzondering. Daer worre gêên melkkoeie maar vleeskoeie gehouwe op een waai-chie bij de stee. Dat zijn dan mêestal dikbilrassen die zukke zwaere kalvers op de wereld bringe danze mêestal met de kaizersnee verlost motte worre.

Nou game is terugzien nae de eerste helft van deuze êeuw. Dan beginne we maar is an het eendjie dijk waer ik bin opgegroeid. Dat was een buurt waer zôd'n 15 gezinne weunde. Hiervan zatte dur twaaluf in een huisjie of spullichie an den dijk. Over de slôot stonge dur verspraaid drie boerderije.

Dur waere maar vijf huisjies waer geen koeie gehouwe wiere. Daer weunde boereknechte die op stee vrij melk as lôn in natura kregen. Enkelde hieuwe dur nog een gaat bij. Van de overige zeve dijkspulle waere dur twêê zelfstandige melkboere met een schuur an't huis met een stal en een gebint voor hooi, enz. Dan schiete dur nog vijf over die beweund wiere deur mense die half zelfstandig en half werkmans waere. Die weunde in dijkhuisjies met weunruimte en schuurtjie onder êen kap. En in dat schuurtjie konne dan 's winters op een groepie (verhoging) drie of hōguit vier bêesjies staan. Summers waaide ze dur koeie an den dijk of schaerde ze in bij een boer, die een waai an deuzen dijk had, maar zelf hier niet in de buurt zat. Aste man werk had moste vrouw de koeie melleke. Dan zag ik ze gaan, soms met een handkarrechie of soms met een juk. De man zurgde in de aevendure voor wintervoer, deur bij de boere kanthooi te verzamele. Dan mochtie om de baat de slōdskante maaie, hêel vroeger snije met de zekel. Toen waere dur ok nog gripskante met gras. As 't hooi geworre was dan ging die alles opbinge op schōdfies en uitdrege. Voor die nae bed ging mostie zun hemd wel uitslaan want dat zat dan vol met hooiluize (graszaadjes) en die konne kriebele. Om het hooi uit te drege bong die namelijk een hōp schōdve op een bundel met een touw en die heestie op zun nek en ging zōd 't slōdskanje uit naer't end. Dan liep 't zwêet wel over z'n rug, want hij mos dikkels heen en weer. En zōd was 't allêen niet an den dijk waer ik weunde, maar overall in de Hoeksche Waerd wier dur zōd geleefd in die tijd. Wordt vervolgd.

W. Reedijk
WERK GROEP DIALECTEN

HISTORISCH ALLERLEI

Chirurgijn contra Kerkeraad (I)

Hij is geboren in Brugge op 18 december 1690 en op dezelfde dag gedoopt in de Onze-Lieve-Vrouwekerk aldaar. In 1713 wordt hij Franciscaner monnik, maar reeds in 1716 vlucht hij uit het klooster en heeft -naar zijn eigen woorden- "de roomsche dwaalleer teghens de christelijcke gereformeerde religie verwisselt". Hij duikt op in Breda en in 1717 legt "de gewezen minderbroeder onder het pausdom" belijdenis des geloofs af. Twee jaar later trouwt hij daar met Catharina Becol. Intussen besluit hij voor chirurgijn te gaan studeren. Met geldelijke steun van de kerkeraden van Breda, Ginneken en Princenhage gaat hij in de leer bij een chirurgijn te Dordrecht. Op 22 februari 1719 wordt hij als zodanig aangesteld te Puttershoek blijkens het schepenprotocol van deze gemeente. Tot ver in de vijftiger jaren van die eeuw is hij daar werkzaam als geneeskundige. Na de dood van zijn vrouw hertrouwt hij in 1721 met Johanna den Broeder. Op de schutbladen van een Statenbijbel heeft hij later zijn "Memoriaal" geschreven: een aantal aantekeningen over zijn leven en dat van zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen.

Wie is deze wat merkwaardige figuur die zich in 1727 grote onaangenaamheden op de hals haalt door een geschil met de kerkeraad? Het gaat om Bonaventura Maximilianus Joos en ik wil in dit en in een volgend artikel aandacht schenken aan die voor hem zo onverkwikkelijke geschiedenis, waar hij zelf overigens met geen woord over rept.

Zoals gezegd benoemen Schout en Schepenen van Puttershoek hem tot chirurgijn. Een belangrijke bron van inkomsten voor de dorpsdokter is het "meesteren van de armen". Door de diaconie wordt jaarlijks met een van de twee chirurgijns een accord gesloten voor welk bedrag hij de "siektens en acsedenten van de armens" mag behandelen. In 1720 bijvoorbeeld ontvangt Bonaventura Joos de somma van F 40:0:0. Van 1730 tot 1744 krijgt hij F 38:0:0 om het andere jaar, later F 25:0:0, daarna F 24:0:0. Verder heeft hij natuurlijk nog de vrije praktijk.

De concurrent van Joos is een zekere Cornelis Jansz van der Heijden die in 1727 tot diaken wordt verkozen. Bij de eerste is er nu de vrees dat hij zijn praktijk ten dele zal verliezen wat tot groot nadeel voor hem en zijn gezin is. Hij verzet zich tegen de benoeming van Van der Heijden en heeft in zijn verontwaardiging een mooi houvast aan het feit dat de vrouw van zijn mededinger rooms is. Hij geeft aan Jacobus Hubert, sinds 1725 predikant in Puttershoek, een klachtbrief over deze zaak mee naar de vergadering van de classis. Dan acht de kerkeraad het ogenblik aangebroken om Bonaventura Joos voor zich te ontbieden. In het archief van de Ned. Herv. kerk is een uitvoerig verslag van deze vergadering, die plaats vindt op 12 november 1727, opgenomen. Hier volgen die notulen.

"Art. 1 is de vergadering met den gebeden begonnen.

Art. 2. Bonaventura Joos voor den Kerkenraad geciteert, en verscheenen zijnde is hem

1 gevraagd, wat de reede was, waarom hij aan den predikant na de classis van Zuidholland eenen brief geschreeven en zig daarin zo meesterlijk op deze wijze hadde uijtgedrukt

a dat hij (namentlijk de predikant) deze plaats niet lang bekleet hebbende mogelijk onwetende was in het voorstellen van eenen man tot de bediening van het diakenschap, welkers huisvrouw paaps was

b en dat hij hem te binnen moest brengen, dat dit niet geschieden mogte

. omdat het wijf van den voorgestelden diaken hart paaps was

.. en omdat zij onder de predikatie de paapsche dwaelingen voor oogen hoorende stellen daar in een groot misnoegen schepte.

2 heeft geantwoord

a ten opzichte van de eerste reede, dat haren man zelfs dit al van overlange aan hem Bonaventura Joos betuigt hadde, wanneer hij met der woon te Puttershoek gekomen was

b en ten opzichte van de tweede reede, dat hij zig beriep op den geheelen Hoek, daar de predikant dit stuk ondervraegen konde.

Art. 3 de vergadering hem Bonaventura Joos

1 gevraagd hebbende

a welke die verscheide geleerde predikanten waeren van welk hij gewaagt in zijnen brief, waar meede hij over deeze zaak daar hij zig meede bemoeijde hadde geraatpleegt

b en of men niet mogt weten wie deeze in het particulier waeren, die hem Bonaventura Joos bevolen hadde om den predikant van deeze zaak staande de classis kennis te geven.

2 heeft op deze wijze beantwoord

. ten aanzien van de eerste vraege, dat hij dit als nog niet wilde zeggen, maar dit bewaeren zoude ter plaatse daar het behoorde

.. en ten aanzien van het tweede point, dat Gods woort hem zulks bevolen hadde 1 Tim. 3:11 terwijl zij belijdenisse van de gereformeerde religie moest gedaan hebben, beroepende zig op de kanttekenaeren over die plaats.

Art. 4

1 heeft de predikant hem Bonaventura Joos voorgesteld, dat het niet genoeg was het een en ander ten laste van gemelde vrouwe geschreeven te hebben, en derhalve dat hij 't zelve op eene behoorlijke wijze moest doen blijken en dat het zijn pligt was geweest zig eerst bij den predikant te adresseeren, die hem zoude onderrigt hebben, dat de voorschr. vrouwe reeds (zo zij betuigde) in haar hart gereformeert was, en van die religie eerlange stont belijdenisse te doen, gelijk den predikant tot dien eijnde al voor eenige tijd verzogt was om een uurtie tot harer onderrigtinge in het particulier af te zonderen.

2 heeft hierop geantwoord Ja, also wel gereformeert als ik.

Art. 5 de predikant verzoekende dat de Broederen dat ad notam wilden nemen en tot hem (namentlijk Joos) zeggende

hoe alzo wel gereformeert als ik, zijt gij dan nog paaps! voer hij Bonaventura Joos in deeze ongeschikte en ergerlijke woorden met een groote assurancie uijt te donder het zal er zo niet meer gaan als voor heen, gij onthoud mij mijn brood, gij en van der Heiden ontrekt mij alles, dat gij maar kunt of moogt, laat ik maar voor het classis koomen, ik zal andere staaltjes voor den dag brengen.

Art. 6 Bonaventura Joos over deze vuijlaardige, oneerbiedige en honende woorden bestraft en onderrigt werdende, en dat men zien zoude, hoe men vervolgens met zo een oneerbiedige zoude handelen, bevolen zijnde heenen te gaan, ging morrende weg, tot dat hij bij de kerkdeur quam, wanneer hij eindigde met deze woorden ik veeg mijn gat aan Juij luij, welke woorden van den predikant duidelijc verstaan wierden, als meede van een ouderling en diaken, betuigende den anderen ouderling en diaken, dat zij hem wel hoorden morren of schelden, maar de woorden niet klaar genoeg verstaan hadden.

Art. 7 hierop is de vergaderinge tot nader occasie gescheiden."

Wij vragen ons na het lezen van dit verslag af wat Joos bezielde heeft om zo grof uit de hoek te komen. Is het woede over het feit dat hij tekort gedaan wordt in zijn broodwinning? In ieder geval wordt zijn bewering dat men hem zo veel mogelijk onttrekt, niet weersproken door predikant en kerkraad. Of wordt hij zo furieus als blijkt dat die snerende opmerking van hem aan het adres van de vrouw van Van der Heijden over haar gereformeerd-zijn juist in zijn nadeel werkt? Het is te begrijpen dat men het hier niet bij kan laten. Kort daarna, op 10 december, wordt Joos nogmaals ontboden. Ik hoop u een volgende keer hier meer over te vertellen.

J.W.

DE VRAGENRUBRIEK

De oproep van de vorige keer om nieuwe vragen in te sturen heeft gewerkt: er zijn de afgelopen tijd namelijk heel veel nieuwe vragen binnengekomen, waarvoor onze dank! Daarnaast werden ook diverse antwoorden ontvangen. Er waren zelfs reacties bij op vragen, die ruim drie jaar geleden in het Bulletin geplaatst werden. Ook hiervoor bedankt. Voorlopig is er dus weer voldoende stof om deze rubriek te vullen. Allereerst volgt hier een weergave van de binnengekomen reacties, die ook ter inzage liggen in de studiezaal.

359. Een uitgebreide brief met gegevens over personen met de geslachtsnaam Van Dijk werd doorgezonden naar de vragensteller.

380. Een kwartierstaat, waarin voorkomen Arij Hendriks Zwart en zijn echtgenote Wijntje Janse van Wingerden is eveneens doorgezonden.

381. Maeijke Dammis Lodder was een dochter van Dammis Teunissen Lodder uit Kleine Lindt en diens echtgenote Pleuntje Cornelisdr. Dit echtpaar had een zoon Cornelis Dammiszoon Lodder, ged. Heerjansdam 3.11.1664, tr. Heerjansdam 10.10.1683 met Fijgje van Driel, ged. ald. 25.2.1663, dochter van Jan Dirksz van Driel en zijn derde echtgenote Maijken Melken Croonenburg (zie ook O.V. 1981, blz. 415).

De nieuwe vragen luiden als volgt:

382. Job Maartens Verwaal, wonende aan de Strijense Westdijk was getrouwd met Neeltje Joosten, eerder weduwe van Cornelis Roelen. Job en Neeltje lieten tussen 1663-1675 zes kinderen dopen: Adriaan, Martinus, Bastiaan, Martinus, Trijntie en Joosje.

Vraag: van wie was deze Job Maartens een zoon en waar kwam hij vandaan? Is er iets naders bekend over de kinderen?

383. Wie waren de ouders van Adriaen Pieters, in 1607 landmeter en wonende op de Oudenlandse Westdijk te Mijnsheerenland?

384. Gevraagd worden gegevens over het echtpaar Johannes Schot en Margarita Kemkens, die vanaf 1712 een aantal kinderen te Westmaas lieten dopen. Waar kwamen zij vandaan, wie waren de ouders, hoe is het de kinderen vergaan? Alle gegevens zijn welkom.

385. Uit het bovengenoemde huwelijk werd o.a. geboren Antoni Schot, gedoopt Westmaas 5.6.1724. Hij huwde in ieder geval tweemaal (1e met Geertruij Wouters op 12.5.1748 en 2e met Neeltje Zoetmans op 20.5.1753, beide huwelijken te Westmaas), mogelijk driemaal. Wie heeft aanvullende gegevens?

386. Arij Hendriks Smitshoek, schout van Sint Anthoniepolder, tr. 1e voor 1670 met Marichie Leenderts Francken en 2e Cillaarshoek 23.5.1695 met Adriaantje Bastiaans Weeda. Het volgende wordt gevraagd:

- a. Nadere gegevens over het voorgeslacht van Arij Hendriks Smitshoek en Marichie Leenderts Francken.
- b. Is er een connectie tussen bovengenoemde en Neeltje Leenderts Smitshoek, alias Hameetersdr., die huwde met Gerrit Cornelisz. Vrijland te Poortugaal?
- c. Is er een connectie tussen bovengenoemden en Arij Leenderts Smitshouck, smid te Smitshoek en schepen te Charlois, gehuwd met Leijtge Woutersdr. Verduijn?
- d. Informatie over een eventueel zegel of wapen van Arie Hendriks Smitshoek? In de bekende literatuur is hierover niets te vinden.

387. Rochus Bastiaans Bijl trouwde voor 13.9.1648 met Annetge Cornelis (Timmerman?). Tussen 1648 en 1663 lieten zij zeven kinderen dopen te Westmaas. Als doopgetuigen worden vermeld: Jaepken -, Trijntje -, Ariaantje - en Annetie Bastiaans.

Vraag: wie waren de ouders van Rochus Bijl? (Mogelijk Sebastiaan Rochusz Schipper alias Bijl, schipper te Mijnsheerenland, heemraad aldaar 1628-1629).

388. Gevraagd gegevens over de ouders van Cornelis Ariens van de Polder en Neeltje Teunis Verhagen, geboren te Oost-Barendrecht. Dit echtpaar ondertr. Strijen 30.9.1702 en tr.

Maasdam 14.10.1702. Als getuigen bij de doop van hun kinderen worden genoemd: Stijntje Jacobs Capiteijn, Pleuntje Leenderts Hoogvliet en Aaltjen Pieters Maaskant.

389. Gevraagd gegevens over de ouders van Cornelis Bastiaans van de Polder en Willemetje Bastiaansdr. van der Eijk. Dit echtpaar ondertr. 14.1.1674 en tr. Zuid-Beijerland 4.2.1674. Cornelis tr. 2e 1.5.1694 met Ariaantje Isaacsdr Maasdam. Is er een verband tussen deze laatste twee vragen en vraag 376 in het december-bulletin?

Van de overige vragenstellers wordt nog een paar maanden geduld gevraagd. Heeft u nog nieuwe vragen? Aarzel dan niet om deze in te sturen! Wilt u de vragen zo concreet en beknopt mogelijk stellen? Uw post wordt met belangstelling tegemoet gezien op het adres van deze rubriek: Strijensedijk 2, 3295 KM 's-Gravendeel.

A.O.M.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

In 1939 publiceert een redacteur van de "Beijerlandsche Klokken" (Het weekblad gewijd aan de belangen van de Roomsche Katholieke parochie van Oud-Beijerland) regelmatig artikelen betreffende de historie van de Roomsche Katholieke kerk in Oud-Beijerland. De letterlijk aangehaalde tekst, geeft onder andere de naamsoorsprong van de "Blauwesteenweg" weer.

"Barry en Maria.

Den 16den Juni 1492 schonk de Roomsche-koning Maximiliaan van Oostenrijk aan zijn secretaris Gerard Numan en zijn erven, graven en gravinnen van Holland, in 'eeuwighe erf-pacht zekere nieuwe aanwassen, uitgorsen, slijken, rietbos-sen, visscherijen, vogelarijen enz., waaruit het dorp en deszelfs omtrek herkomstig is en dat daarom den naam draagt van Numansdorp'.

Met de bedijking van dezen polder is begonnen in het jaar 1641. Kort daarop is het dorp gesticht, want men bouwde er in 1647 reeds een eigen kerk.

Numansdorp draagt ook wel den naam van Buitensluis. Hier immers ligt de buitenste sluis van de ambachtsheerlijkheid Cromstrijen, welke in de buitenhaven tot in het Hollandsch Diep uitwatert.

Valt de stichting van Numansdorp tusschen de jaren 1641 en 1647, dan bestaat er vanzelfsprekend geen Roomsche kerkgeschiedenis van dit dorp van voor de reformatie.

Doch in de onmiddellijke omgeving moet een herinnering liggen uit het oude Roomsche verleden, welke de moeite van het vermelden toch wel waard is. Zij wordt getypeerd door twee namen 'Barry en Maria'.

Jan van Barry was de zoon van Jacob Barry, den secretaris ordinaris van keizer Maximiliaan van Oostenrijk. Van zijn vader erfde hij een groot deel van de Numansgorsen, die deze op zijn beurt weer gekocht had van Thomas Beukelaer, raad en rentmeester-generaal van Holland, Zeeland en Friesland, aan wien Gerard Numan met reservatie van de ambachtsheerlijkheid een vierde deel van zijn rechten op de gorsen en aanwassen had overgedragen.

Bovendien kocht Jan van Barry in 1521 voor 204 Carolus-guldens van den zoon van Gerard Numan, Jan Numan, een gerecht achtste deel met de ambachtsheerlijkheid, zoodat na den dood van Jan Numan in 1553 Jan van Barry ambachtsheer werd.

Hij bevorderde krachtig de opkomst van deze landen, ijverde voor de verbetering der gronden, voerde een geregelde administratie in en stelde in het jaar 1520 den pastoor van Stryen, Gerrit Nulant, in 1523 den pastoor van Westmaas, Gijsbrecht Dircxz. tot rentmeester aan.

Bescheiden uit dien tijd teekenen Jan van Barry, als een echten landedelman. Te paard of met waterlaarzen aan, doorkruiste hij zijn gebied, vandaag met een schare arbeiders, die hij bevelen gaf, morgen met den schout en de gerechten van Stryen, die op zijn verzoek tegenwoordig waren bij het inheien van grenspalen of met landmeters, die kaarten voor hem moesten maken. Hij hanteerde de spade even gemakkelijk als het jachtroer. Hij trad persoonlijk op tot handhaving van zijn rechten en protesteerde in de kerk van Stryen onder de godsdienstoefening en wel op den 19en Mei 1539 onder de Hoogmis, toen hij zijn rechten geschonden achtte.

Met de Karthuizermonniken van Westmaas en het Consortium van Moerkerken voerde Jan van Barry jarenlang een proces over de grenzen van ieders gebied. Doch toen het proces geen resultaat opleverde, kwamen de 'minzame' schikkingen. In het midden van den dam te Westmaas werd een blauwe steen geslagen. Daaruit werd een lijn getrokken naar de middenste uitmonding van den Mannenvliet.

Wat ten Zuiden van die lijn en ten Oosten van den Mannenvliet lag, zou het eigendom der Karthuizermonniken zijn. Jan van Barry kreeg de landen ten Westen van den Mannenvliet en het land ten Noorden van die lijn zou het eigendom van de heeren van Moerkerken worden.

Ter plaatse van die oude verdeelingslijn ligt nu een weg, die in haar naam nog de herinnering levend houdt aan dit oude geschil. Naar den blauwen steen in het midden van den dam te Westmaas geslagen, wordt die weg nog steeds genoemd den Blauwesteenweg.

Eenzelfde conflict als met de Karthuizers had Jan van Barry met de kerk van Stryen.

Ten Oosten van den Numanspolder lagen de polders de oude en de nieuwe Klem en ten Zuiden daarvan lag het zogenaamde Vrouwenland, waarschijnlijk het Onze Lieve Vrouweland, want het was het eigendom van een Onze-Lieve-Vrouw-altaar in de kerk van St.Lambertus te Stryen.

Over de grens nu tusschen de Klem en het Vrouweland schijnt verschil van meening bestaan te hebben tusschen Jan van Barry en den vicaris van St. Lambertus. Toen men echter tot een overeenkomst geraakte, welke door den bisschop van Luik werd goedgekeurd, werd in de Loo, die toen nog ten Zuiden van het Klemsche dijkje lag, een blauwe steen geplaatst, waarop aan weerskanten een naam was ingebeiteld van 'Barry en Maria'. De steen zit er waarschijnlijk nog."

P.J.P.

AANWINSTEN

Tussen alle zaken die in de afgelopen periode aan het Streekmuseum werden geschonken bevinden zich een tweetal zeer bijzondere houten zijschotten van een zogenaamde speelwagen. De schotten zagen er onooglijk uit, maar na een grondige opknapbeurt is te zien dat ze fraai beschilderd zijn. Een speelwagen werd in vorige eeuwen gebruikt als rijtuig. De zijschotten die nu werden ontvangen zijn van circa 1800.

Onze garderobe is weer uitgebreid met: een rouw zakdoek, vier kragen, onderkleding, drie schorten (waarvan één van zijde), zeer fraaie dames- en herenhoeden en kinderkleding.

Naast voorwerpen die nu nog dagelijks worden gebruikt in het huishouden zoals een weegschaal, kreeg het museum ook minder dagelijkse voorwerpen. Wat denkt u van een wondersteriliseerapparaat? En van een met riet omvlochten drinkkruikje met finnen beker. De verdere aanwinsten om in huis te gebruiken: tondeuses, twee ronde houten onderzetters, een koperen bel, een bijzondere kurketrekker, een brilllekker, sleutels en een rolveger.

Er komt geen bulletin uit of er vallen aanwinsten te melden voor de collectie agrarische voorwerpen. Ditmaal werd geschonken: een halfronde drainageschop, een zakkenrijgklos, drie zakkenhaken, zes aalbessenkistjes van de voormalige veiling te Oud-Beijerland en drie "aardbeientipsen".

Werd vorige keer de timmerman goed gedacht, deze keer zijn het de smid en de loodgieter die met "nieuw" gereedschap aan de slag kunnen. De smidse werd aangevuld met twee soldeerbouten, een nijptang, twee smeedtangen, een bankschroef, een aambeeldje, een blikschaar en vier losse zaagbladen. Aan loodgietersgereedschap kwam binnen: negen metalen werktuigen om de pakking tussen de kragen van waterleidingbuizen aan te brengen, een uitzettang en een buissnijtang voor loden pijpen.

Tenslotte werd aan slagersgereedschap een hakmes en twee hakbijltjes ontvangen

Een penning van het Nederlandse Rode Kruis voor trouwe dienst, een medaille en draagpenning van de BVL, een vlag van Heinenoord en een wandbord met de tekst "1940 voor hen die vielen", vormen de aanwinsten in de categorie onderscheidings- en herdenkingstekens.

Als laatste groep een aantal zaken voor allerhande toepassing: enkele etalagepoppen, een houten zwihaak, een gasmasker in een trommel, een conducteurssleutel, diverse foto's en rouwkaarten. Tenslotte zijn vier paar gewone schaatsen en een paar schaatsen met bijbehorende schoenen definitief door de medewerkers van het museum in het vet gezet.

Mocht u nieuwsgierig zijn geworden hoe de bovenstaande, soms onbekende voorwerpen er nu eigenlijk uitzien en hoe ze werken, dan weet u waar u terecht kunt! Alle gevers bedanken wij van harte.

R.v.d.W.

AFDELING GENEALOGIE

Wij kunnen u melden dat recent gegevens in de fiches-collectie zijn toegevoegd afkomstig uit de volgende bronnen:

- * Burgerlijke Stand Strijen: overlijden 1845-1859.
- * Polderrekeningen Oude Clem Strijen, 1598-1820 (met hiaten).
- * Rechterlijk Archief Cromstrijen invnr. 48: Transporten, gifte- en rentebrieven van Numansdorp en Cromstrijen 1666-1694.
- * idem invnr. 49: Alsvoren 1694-1712.
- * idem invnr. 50/51: Scabinale akten, transporten, 17e en 18e eeuw.
- * idem invnr. 52: Lijsten van de ijk van Klaaswaal en een zitplaatsenlijst in de kerk 18e eeuw.
- * idem invnr. 53: Akten van indemniteit t.b.v. de Heilige Geest Armen van Cromstrijen, staten van huwelijksgoederen, documenten betreffende insolvente boedels 17e en 18e eeuw.
- * idem invnr. 54: Kohieren rakende verponding, stukken betreffende 200ste penning en rekeningen, inventarissen en boedelpapieren 17e eeuw.
- * idem invnr. 55: Boedelrekeningen en papieren inzake boedel I.M.Dicke 17e eeuw.
- * idem invnr. 56: Rekeningen, inventarissen en verdere documenten van boedels, papieren betreffende Heilige Geest Armen, kohieren van schoorsteen- en haardsteden-gelden en bestek van de gemene lands spuie 17e en 18e eeuw.
- * idem invnr. 57: Rekeningen en documenten van diverse boedels 17e eeuw.
- * idem invnr. 58: Alsvoren en een kladrol van Numansdorp en Cromstrijen 17e eeuw, 1709-1728.
- * idem invnr. 59: Rekeningen en documenten van boedels, akten van uitkoop en transporten 17e eeuw.
- * idem invnr. 60: Conclusies van eis, rekeningen en boedel papieren, verklaringen van Schout en Gerecht 17e en 18e eeuw.

- * idem invnr. 61: Boedelpapieren, formulieren van akten van trouw en ondertrouw 17e en 18e eeuw.
- * idem invnr. 62: Stukken rakende de heren H. Trip, E. Bret en I.P. Pierneef 17e eeuw.
- * idem invnr. 63: Sommaties en aanschrijvingen inzake 1000ste, 500ste en 200ste penning en boedelpapieren 17e eeuw.
- * idem invnr. 64: Rekeningen en boedelpapieren, kohieren 1000ste penning, huisverponding (alle 17e eeuw) en een lijst inzake nachtwakersgeld Klaaswaal 1707.
- * idem invnr. 65: Kohier haardsteden- en ovengeld Klaaswaal 17e eeuw.
- * Archief Ned. Herv. kerk Puttershoek invnr. C 5: Rekeningen van kerkmeesters 1811, 1812, 1817 t/m 1855.
- * idem invnr. C 9: Verhuur van land van de kerk 1662-1809.
- * idem invnr. A 7: Handelingen van de kerkeraad 1722-1761.
- * idem invnr. A 26: Wetten voor de schoolmeester 1787.
- * idem invnr. A 27: Lidmatenboek 1918-1936.
- * idem invnr. A 28: Lidmaten en doopleden 1923.
- * idem invnr. C 14: Losse stukken betreffende reparatie pastorie 1794.
- * idem invnr. C 16: Register van ontvangst kerkelijke omslagen zitplaatsen 1833.
- * Archief Ned. Herv. kerk Oud-Beijerland invnr. 1: Diaconie-rekeningen 1600-1610 (1603 ontbreekt).
- * idem invnr. 2: 1612, 1616, 1622 en 1623.
- * idem invnr. 3: 1624-1628.
- * Rechterlijk Archief Goudswaard invnr. 36: Verkopen roerende en onroerende goederen 1741-1770.
- * idem invnr. 47: Verhuringen van vlastiende gorzen, 's-Lands Gors en armenlanden 1682-1810.
- * idem invnr. 48: Huurcedullen 1690-1775.
- * idem invnr. 49: Akten van borgtocht, contracten, kavelcedullen 1667-1767.
- * idem invnr. 68: Akte verhuring van armenland 1690.

De collectie Streekgenealogieën werd aangevuld met de volgende nummers:

818 Bleek	853 Verrij
819 Pastoors	854 Ebink
820 den Bogter	855 van Arkel
821 Burger	856 van der Meer
822 Batenburg	857 Meerhout
823 Bekol	858 van Mechelen
824 Besteman	859 van Melle
825 Wander	860 van Meurs
826 Wagtendonk	861 Meijer
827 Welboren	862 van Middelburg
828 van der Wier	863 Munter
829 Wildenboer	864 Mijs
830 Wildeman	865 Maas
831 van Willigen	866 Maat
832 van Winden	867 van Mannekes
833 Witvliet	868 Maris
834 van Wijngaarden	869 Langeboer
835 van der Woel	870 Laansloot
836 de Gans	871 Landmeter
837 Geelhoed	872 Langerak
838 Gardenier	873 van Leen(t)
839 van Gilst	874 Lansert
840 van der Graaf	875 Lichthart
841 Grasdijk	876 Lindonk
842 van der Griend	877 Loopik
843 Groen	878 van Luik
844 van der Gijp	879 Langhout
845 Groenewegen	880 Kroef
846 Dieleman	881 Tuk
847 van Gemert	882 Timmerman
848 Geluk	883 Verduin
849 Diepenhorst	884 Verheul
850 Doelant	885 Verhorst
851 Dorst	886 Verhulp
852 Grootendorst	887 van der Velden

888 Veldhoen	902 Korpel
889 Vink	903 de Boo
890 Smaal	904 Verseveld
891 Bestebreur	905 den Hollander
892 Kuilenburg	906 Holstein
893 Ketting	907 van den Hoorn
894 Kleermaker	908 Hartgoed
895 Klinge	909 Hasemoer
896 Klokkenburg	910 Hensen
897 Kluijhoofd	911 van den Heuvel
898 Knoeijer	912 van Hoek
899 de Jager	913 Verhoek
900 't Jong	914 Louter
901 Jongeknecht	

U dacht dat het hiermee voor deze keer ophield? Naast deze lange lijst "S.G.'s" zijn van de volgende geslachten gegevens in al bestaande enveloppen bijgevoegd:

Baars, Baas, Baks, van Belle, van den Berg, Bergeijk, Ber-voets, de Best, Bestebreurtje, Beversluis, Beijer, Bezemer, Bezeij, van der Bie, Biesbroek, Binneweg, Bisdome, Blok, van der Blom, Boender, Boer, den Boer, Boerestein, Boertje, van Bokkelen, Bol, Boogaerd, Boon, Bos, Bosman, Bosschieter, van Brakel, Breur, van der Broek, van Dalen, Dam, van Dam, Dekker, van Dijk, Doesburg, Doolaard, van Doorn, Doth, van Driel, Drogendijk, Dronkert, Duimelaar, Duiser (alias Grauw), Duisert, Dwarswaard, Eland, van de Erve, van Es, Esseboom, Fonkert, Futen, van de Geer, Geervliet, van Gelder, Gelderblom, Gemser, de Geus, van der Giessen, van Gorp, Goud, Goudswaard, Graauwert, Groenenboom, Groeneweg, de Groot, den Haan, Hagestein, Hakke, van Ham, den Hartigh, de Heer, van der Heiden, van Heijdsen, van der Hoek, Hoekseweg, 't Hoen, van der Hoeven, van 't Hof, Hofman, Hogervorst, Hogerwoude, van Holst, Hoogenboom, Hoogendijk, Hoogvliet, Hoogwerf, Hopsomer, Hordijk, Jabaaij, van der Jacht, de Jong, van der Kaa, Kabbedijk, Kappitein, Keller, Kerkhof, van Keulen, Kieboom, Kievit, Kindermaker, Klein, Kleindorst, Kluit, Knoot, Konijnendijk, Kooijman, Koomans, Koome, Korbijn, Korving, Kouwenoort, Kraak, van Kralingen,

Kranendonk, Kruihof, Lamme, de Lange, Leijs(en), van der Linden, Louter, Luijendijk, Maaten, Mallegram, Mast, Meeldijk, Meuselaar, Moerkerken, Molenaar, Monster, Muller, van Nes, van Peurseem, Piklap, van Rije, Roos, Smoor, Tieleman, Tol, Troost, Trouw(e), Tuinder, Uijterlinde, Vaandrager, de Valois, in 't Veld, Veldhoven, Verhoeven, Vermaas, Vermaat, Vermeulen, Verstolck, Vervoorn, Verwaal, Verweel, Voordendag, van der Waal, Waalboer, Waaldijk, Weeda, van der Weiden, Werkhoven, Westdijk, Weijers, van Wil, van Wilde, van der Wilt, Wuister, van der Wulp, van der IJll, de Zeeuw, Zevenbergen, Zilverschoon en Zinkweg.

A.O.M.

NIEUWE VRIENDEN

In het eerste kwartaal van 1994 mochten wij maar liefst 33 nieuwe vrienden inschrijven.

Wij heten een ieder nogmaals hartelijk welkom.

L 246	Mevr. Benaissa-Trouw	Utrecht
HW 101	J.W. Boere	Heinenoord
HW 318	E.W.H. Broekhuis	Numansdorp
L 602	C.M. de Bruin	Amsterdam
HW 779	C.D. van Es	Oud-Beijerland
HW 780	M.C. van Es-v.d. Heiden	Oud-Beijerland
L 131	J.M. Goppel	Beekbergen
L 753	A.L. de Heer	Ridderkerk
L 522	B.H. Hoofman	Hoofddorp
L 758	J.B.T. Hugenholtz	Bunschoten
HW 566	R.J. Kiewiet	Oud-Beijerland
L 41	J.A. Klaasse	Hilversum
HW 630	A.C.J. v.d. Linden	Mijnsheerenland
HW 114	C.S. v.d. Linden	's-Gravendeel
HW 785	M. Louter	Heinenoord
L 172	H. Palsrok	Veghel
L 73	Bibliotheek Rijksdienst Monumentenzorg	Zeist
L 226	C. Roobol	Rotterdam
HW 156	M. Salet	's-Gravendeel
HW 783 / 784	Gebr. van Steensel	Mijnsheerenland
HW 228	J. Trip	Oud-Beijerland
HW 229	L.M. Trip-Visser	Oud-Beijerland
HW 628	A.J. Troost	Strijen
HW 629	T. Troost-Kluit	Strijen
L 261	M. Trouw	Putten
HW 429	E.I. de Vet	Mijnsheerenland
L 381	I. v.d. Vos	Hoewelaken
L 763	J. v.d. Waal	Spijkenisse

HW 598 A.H. Weeda
HW 599 Mevr. Weeda
L 697 W.A. Weijerse
L 768 A. v.d. Wulp

's-Gravendeel
's-Gravendeel
Brielle
Doetinchem

Red.

